

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

змісту чи доводилося бачити невеликі демонстрації, то їх режисером без сумніву був рубель» [132, 167].

Використаний Французом в оповіданні прийом «літературного репортажу» надає розповіді певної «документальності», створює ефект максимальної об'єктивності зображуваного і не втрачає своєї актуальності в наші дні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Franzos Karl Emil. Martin der Rubel // Franzos Karl Emil. Erzählungen aus Galizien und der Bukowina. Berlin: Nikolai, 1988. 130 -167 S.

2. Strelka J. P. Nachwort // Franzos K. E. Erzählungen aus Galizien und Bukowina. Berlin: Nikolai, 1988. S. 169 - 190.

РОМАН Ч. АЧЕБЕ «РОЗПАД»: РУЙНАЦІЯ ЕТНІЧНОГО УСТРОЮ ЯК ТИПОВА ПРОБЛЕМА НОВІТНЬОЇ НІГЕРІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Штанюк О.М.

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри української та іноземних мов
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна*

Нігерійський романіст, поет і критик, громадський та політичний діяч Чинуа Ачебе справедливо визнається найвпливовішим з африканських письменників кінця ХХ ст. Сьогодні без нього уявити африканську культуру неможливо – його вплив на інших африканських письменників безперечний, цей нігерійський автор «вважається взірцем для молодого покоління африканських письменників, і це до нього вони регулярно звертаються за порадою і натхненням» [3, с. 224]. Він здобув світове визнання завдяки тому, що своїми англійськими творами довів світові значущість «темної» африканської культурно-історичної спадщини.

Роман «Розпад» [2] вважається найвизначнішим і найвпливовішим для письменників чорного континенту [4, с. 46]. Примітно, що роман, у якому автор пропонує читачеві значно відмінну від західного трактування альтернативну історію чорного континенту, з'являється буквально напередодні тотальної деколонізації Африки. Тут розповідається про давні часи: останні роки життя племені Ігбо напередодні європейського завоювання. «Розпад» змальовує колонізацію Африки, передану з позиції вже колонізованого народу, тобто імпліцитно. Таким чином, цей твір можна вважати романом-передчуттям зі своєю рідною нарративною стратегією.

Саме з часів трощення та розпаду колоніалізму в художньому та науковому дискурсі активізуються дві основні теми: що відбувається з колонізованими націями після деколонізації, а також які ж позитивні та негативні моменти

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

колонізації та деколонізації [5, с. 149]. Переосмислення роману відбувається у перспективі незахідних ідей та пріоритетів. За твердженням Е. Саїда, «багато постколоніальних письменників несуть у собі своє минуле: як рубці від принизливих ран, як стимул до різних практик, як потенційно виправлені бачення минулого, що прагнуть нового майбутнього, як досвіди, що знову й знову наполегливо тлумачаться й розгортаються, досвіди, в яких мовчазний тубілець говорить і діє на території, відібраній у імперії» [6, с. 70]. Саме ці аспекти виявилися притаманними багатьом постколоніальним письменникам – вихідцям із країн колишнього Британського домініону, зокрема для Ч. Ачебе.

Ч. Ачебе першим з африканських письменників ламає стереотип Африки як примітивної землі. Проте він аж ніяк не прикрашає життя Іґбо, навпаки, викриває багато їхніх суспільних вад, висвітлює зрощення позитивного з негативним у культурі Іґбо. У своєму романі письменник не описує захопленого обожнювання тубільцями колонізаторів, а викриває істинне ставлення корінного населення до європейців, і разом з цим викриває нетерпимість європейців до автентичних традицій. Письменник прагне простої правди у своїй розповіді про життя африканських племен, намагається зазирнути в темну глибину їхнього існування, жадає повернути народові його власну культуру.

У тексті Ч. Ачебе не лише намагається розповісти світові про культуру та традиції Іґбо, але разом з цим нагадати власному народові його історію, переконати в значущості родових цінностей. Письменник підкреслює, що «африканці не від європейців почули вперше про культуру. Їхні суспільства не були бездумними, темними, а навпаки, часто були засновані на глибокій філософії, цінностях і красі; окрім того в них було почуття власної гідності» [1, с. 8].

На рецептивному рівні слід враховувати, що адекватне прочитання африканського твору, з чіткою стратифікацією автології та тропізму, потребує «фонових», часто енциклопедичних довідок, численних пояснень та приміток. Це важливо для визначення точного жанрового формату африканських текстів. Так, при прочитанні романів Ч. Ачебе слід пам'ятати, що ми маємо справу не з фантастичним, а з *реалістичним* африканським текстом, котрий відображає нігерійську свідомість, основою якої ще й дотепер залишається переважно міфологічне сприйняття. Це чітко відбивається в усіх романах письменника і вимагає від його читачів особливої здатності відповідно розставляти пріоритети в інтерпретації вчинків персонажів.

Однією з основних ознак жанрового формату роману «Розпад». Є світоглядність. Хоча за своєю сюжетно-композиційною формою цей текст стилізує побутові романи з життя африканського соціуму, він належить до світоглядних романів, його основною метою є аналітичне змалювання краху застарілого ладу, переходу до незалежності, формування постколоніального устрою. У романі інтерпретується роль «подвійної спадковості» у формуванні нової постколоніальної ментальності нігерійця. Визначається, що тематика зосереджується на особливостях взаємодії африканської та європейської культур, а автор звертається до проблеми політичних і мовних наслідків цього контакту.

Відтворення історичної правди поступається в митця бажанню показати

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

власне бачення ментальності свого народу. Письменник у специфічній англійській мовній художній формі зображує нам традиційне життя племені Іґбо, історичні події стають тут переважно тлом. Автор прагнув показати відповідний до дійсності розвиток нового суспільства та людини в ньому. Відтак, художньо відтворюючи африканську культуру, Ч. Ачебе протиставляє африканську історичну дійсність політичним фальсифікаціям та літературним викривленням європейців. Тексти автора мали на меті розробку загального африканського культурологічного концепту, що окреслюється в параметрах опозиції «традиційне/сучасне», котра і на сьогодні залишається актуальною для африканської культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Achebe Chinua. *Morning yet on creation day: Essays*. Anchor Press, 1975. 175 p.
2. Achebe Chinua. *Things Fall Apart*. London: Everyman's Library, 1992. 181 p.
3. Ezenwa-Ohaeto. *Chinua Achebe: a biography*. Indiana University Press, 1997. 352p.
4. Gikandi, Simon. *Reading Chinua Achebe: language & ideology in fiction*. Heinemann, 1991. 166 p.
5. Matz, Jesse. *The modern novel: A short introduction*. John Wiley & Sons, 2008. 194p.
6. Саїд Е. *Культура й імперіалізм*. К.: Критика, 2007. 608 с.

ПАРАДИГМА ЦІННОСТЕЙ У НОВЕЛІСТИЦІ ГІ ДЕ МОПАССАНА

Грицак Н.Р.

*доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук,
доцент,*

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Глибокий психологізм, соціальна обумовленість, реалістичне зображення характерів, гострота сюжетної побудови та оригінальність тематики викликає жвавий інтерес читацької та наукової спільноти до новелістика Гі де Мопассана. Втім новелістика Гі де Мопассана привертає увагу читачів і дослідників також різновекторністю екзистенційної проблематики. У творчій спадщині французького письменника чітко простежується реалізація парадигми екзистенційної естетики. У новелах актуалізуються питання абсурдності людського життя; складне поєднання раціонального начала з ірраціональним; самотності і вразливості людини; розчарування, розпачу і несвідомого бажання пошуку щастя; сірої буденності, міщанського оточення і розради у високих ідеалах мистецтва; цинізму, лицемірства і прагнення щирих почуттів.